

О. М. Миколенко

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права, кримінального процесу
та криміналістики
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Н. В. Добровольська

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного та господарського права
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

ПРАВО ОСОБИ НА ПЕРЕГЛЯД СПРАВИ ТА ОСКАРЖЕННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Анотація. У роботі визначено зміст та особливості правового регулювання такої засади здійснення правосуддя в Україні як право на перегляд справи та оскарження судового рішення. Встановлено, що право на перегляд справи та оскарження судового рішення це суб'єктивне право, тобто міра можливої поведінки особи, що передбачена чинним національним законодавством та конкретизується в кодифікованих процесуальних актах. При цьому констатується, що це суб'єктивне право реалізується не тільки учасниками судочинства, а й іншими особами, права та інтереси яких були зачеплені судовим рішенням. Обґрунтовано, що право на перегляд справи та оскарження виникає з моменту винесення і проголошення судового рішення. З'ясовано, що право на перегляд справи та оскарження судового рішення є суб'єктивним правом, яке не носить разовий і кінцевий характер. Пояснюється це тим, що, по-перше, незалежно від того суди якої інстанції вирішують справу (перша інстанція, апеляційна чи касаційна), особа завжди має право на перегляд справи та оскарження судового рішення, по-друге, особа поступово (інстанція за інстанцією) реалізує своє суб'єктивне право. Встановлено, що право на перегляд справи та оскарження судового рішення реалізується в національному законодавстві у чотирьох процесуальних формах – апеляційне провадження, касаційне провадження, провадження щодо перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами та провадження судових рішень за виключними обставинами. Запропоновано визначати право на перегляд справи та оскарження судового рішення як передбачену національним законодавством міру можливої поведінки особи, яка, по-перше, виникає з моменту винесення і проголошення судового рішення по справі, по-друге, реалізується у передбачених національним законодавством процесуальних формах (апеляційне, касаційне провадження, перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами), по-третє, реалізується поетапно у всіх інстанціях судового розгляду справи. Зроблено висновок, що право на перегляд справ та оскарження судових рішень є однією із головних засад правосуддя в Україні, втім правове закріплення та механізм реалізації цього права, по-перше, не повинні ускладнювати систему судів України, по-друге, повинні пропорційно розподілити навантаження судів першої, апеляційної та касаційної інстанцій.

Ключові слова: право особи на перегляд справи та оскарження судового рішення, стадії судочинства, перегляд судового рішення, апеляційне провадження, касаційне провадження.

Постановка проблеми. Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами, а судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України. Правосуддя як один з видів державної діяльності, суть якої полягає в розгляді

та вирішенні цивільних, адміністративних, кримінальних та інших справ, здійснюється в Україні у чітко визначеній законом процесуальній формі. Положення чинного законодавства дозволяють розрізнити правосуддя в формі цивільного, господарського, адміністративного,

кримінального, а також конституційного судочинства. Разом з тим, конституційне судочинство має свої специфічні особливості, які унеможливають його характеристику з питань перегляду судових рішень. По-перше, повноваження Конституційного Суду України є специфічними та суттєво різняться від повноважень судів загальної юрисдикції України, по-друге, рішення Конституційного Суду України є остаточними і оскарженню не підлягають. Всі ж інші форми судочинства в Україні характеризуються тим, що передбачають можливість перегляду рішень судів першої інстанції у різних процесуальних формах.

Право на перегляд справи та оскарження судового рішення відноситься до засад здійснення правосуддя в Україні та закріплюється в Конституції України (ч. 2 ст. 55) і Законі України «Про судоустрій і статус суддів» (ст. 14) [1], який безпосередньо закріплює визначає організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні. Разом з тим, право на перегляд справи та оскарження судового рішення реалізується у чітко визначених процесуальних формах, що повинно забезпечувати у сфері правосуддя мінімізацію судових помилок та гарантувати законність і обґрунтованість остаточного рішення по справі.

За роки незалежності України ця стадія юридичного процесу зазнала суттєвих змін разом з реформуванням судової системи, а тому потребує додаткових ґрунтовних досліджень та науково виважених оцінок. До того ж, кількість справ за зверненнями громадян України, які розглядаються Європейським Судом з прав людини, свідчить про те, що перегляд справ як стадія українського судочинства має суттєві недоліки як на рівні правового забезпечення, так і на рівні правореалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Перегляд судових рішень є одним з найбільш досліджених питань в юридичній науці. Втім дане питання не втратило своєї актуальності і сьогодні. Це пояснюється наступними чинниками:

по-перше, перегляд судових рішень в порядку апеляції чи касації, за нововиявленими або виключними обставинами є факультативною стадією всіх видів юридичних процесів, тобто ініціатором виникнення цієї стадії є не суб'єкт процесу (суд), а певні учасники процесу. Власне кількість апеляційних та касаційних скарг буде частково свідчити про ефективність судової системи загалом, про професіоналізм суддівського корпусу в судах першої інстанції, про ступінь законності і обґрунтованості рішень судів

першої інстанції, про ступінь довіри суспільства до цих судів і ін.;

по-друге, безкінечне реформування судової системи, що тягне за собою суттєві зміни у національне законодавство України. До того ж, останні роки активними ініціаторами реформування судової системи виступають Президенти України, що, з одного боку, зрозуміло, адже Президент України є гарантом додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина (ст. 102), а, з іншого, дивує, бо суперечить засадам реалізації механізму стримувань та противаг у відносинах між гілками державної влади, адже помітним для суспільства є намагання певних політичних сил обійти заборони ст. 6 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» про недопустимість втручання у здійснення правосуддя. Тобто реформування судової системи часто використовується в політичних цілях – для повернення контролю над судовою владою. Якщо в основу реформування судової системі покладені політичні чинники, то така система ніколи не буде стабільною, як, доречі, і «політика». Тому переконані, що запропонована сьогодні у національному законодавстві судова система ще неодноразово буде змінюватись, задовольняючи чиїсь політичні інтереси.

Існуючі в юридичній літературі дослідження перегляду судових рішень, як правило, мають галузеву приналежність. Наприклад, науковців в основному цікавлять особливості перегляду судових рішень безпосередньо в кримінальному процесі (Л.О. Богословська, В.М. Хотенець і ін.), в господарському процесі (М.О. Абрамов, В.І. Плевако і ін.), в адміністративному судочинстві (В.С. Стефанюк, Ю.Л. Шеренін і ін.) і менше це питання розглядається на загальнотеоретичному рівні юридичного процесу.

Мета статті – визначити зміст та особливості правового регулювання такої засади здійснення правосуддя в Україні як право на перегляд справи та оскарження судового рішення.

Виклад основного матеріалу. Перегляд судового рішення, як стадія судочинства, невід'ємно пов'язаний з правом особи на перегляд справи та оскарження судового рішення. Вважаємо, що лише визначившись зі змістом права особи на оскарження судових рішень, можна дати оцінку правовій формі закріплення цього права в чинному законодавстві та визначити ефективність реалізації цього права в межах юридичного процесу.

По-перше, право на перегляд справи та оскарження судового рішення це суб'єк-

тивне право, тобто міра можливої поведінки особи, що передбачена чинним національним законодавством та конкретизується в кодифікованих процесуальних актах. При цьому, це суб'єктивне право не є суто процесуальним правом, адже стосується будь якої особи, яка може і не бути учасником конкретного судочинства. Наприклад, ст. 293 КАС України закріплює, що подавати апеляційну скаргу можуть не тільки учасники справи, а й особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки. Подібні положення закріплені в ст. 352 ЦПК України та ст. 254 ГПК України. Виключення складає лише КПК України, який обмежує коло осіб, що можуть подати апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції, тільки учасниками кримінального судочинства. Отже, право на перегляд справи та оскарження судового рішення є загальним правом особи.

По-друге, право на перегляд справи та оскарження виникає з моменту винесення і проголошення судового рішення. Якщо мова йде про апеляційне оскарження, то воно відбувається в зазначений законодавством строк після винесення відповідного судового рішення. Наприклад, апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції в порядку цивільного судочинства подається за загальним правилом на протязі тридцяти днів з дня його проголошення (ч. 1 ст. 354 ЦПК України). Якщо ж мова йде про касаційну скаргу, то вона подається на судові рішення апеляційної інстанції, які були проголошені. Наприклад, в цивільному судочинстві касаційна скарга може бути подана на судові рішення апеляційної інстанції протягом тридцяти днів з дня його проголошення (ч. 1 ст. 390 ЦПК України). Подібні положення містяться і в інших процесуальних кодифікованих нормативно-правових актах України. Наприклад, тотожні положення містяться в ст.ст. 295, 329 КАС України. У ГПК України та КПК України містяться відмінності щодо строків оскарження. В межах господарського судочинства апеляційна та касаційна скарги подаються протягом двадцяти днів з моменту проголошення відповідного судового рішення (ст. ст. 256, 288 ГПК України), а в межах кримінального судочинства апеляційна скарга подається протягом тридцяти днів з моменту проголошення відповідного вироку судом першої інстанції, а касаційна скарга – протягом трьох місяців з дня проголошення судового рішення судом апеляційної інстанції (ст.ст. 395, 426 КПК України). Як

бачимо, різниця полягає лише у визначенні процесуальних строків.

По-третьє, право на перегляд справи та оскарження судового рішення реалізується у часі за інстанційною ознакою. Аналіз чинного законодавства України показує, що касаційне провадження тісно пов'язано з апеляційним провадженням, тобто без перегляду справи в апеляційному провадженні неможливий її перегляд в касаційному провадженні. Про це яскраво свідчать положення всіх без виключення процесуальних кодексів України. Така правова форма закріплення в юридичному процесі права на перегляд справи та оскарження судового рішення свідчить про те, що це суб'єктивне право не носить разовий і кінцевий характер, та трактується достатньо широко в юридичному процесі України.

Наприклад, особа, яка звернулася за захистом свого порушеного права до суду, може бути незадоволеною спочатку рішенням суду першої інстанції (як результат, така особа звертається до суду апеляційної інстанції для перегляду справи), потім рішенням суду апеляційної інстанції (як результат, така особа звертається до суду касаційної інстанції) і, врешті-решт, рішенням суду касаційної інстанції. В даному випадку, якщо немає підстав для перегляду справи за нововиявленими або виключними обставинами, то особа може звернутися за захистом своїх прав до міжнародних інстанцій, зокрема, до Європейського Суду з прав людини. Право на перегляд справи та оскарження судового рішення дуже схоже на право особи на освіту, яке теж реалізується у часі за інстанційною ознакою (за рівнями освіти). Не дивлячись на те, який рівень освіти особа на даний момент отримує, вона, по-перше, на всіх рівнях реалізує одне право – «право на освіту», по-друге, не може реалізувати своє суб'єктивне право на наступному рівні освіти не досягнувши певного результату на попередньому рівні. Подібне відбувається і з правом особи на перегляд справи та оскарження судового рішення, адже, по-перше, незалежно від того суди якої інстанції вирішують справу (перша інстанція, апеляційна чи касаційна), особа завжди має право на перегляд справи та оскарження судового рішення, по-друге, особа поступово (інстанція за інстанцією) реалізує своє суб'єктивне право. Наприклад, особа не може подати касаційну скаргу оминувши та проігнорувавши апеляційну судову інстанцію.

Поетапність реалізації права особи на перегляд справи та оскарження судового рішення

повинна зменшувати ймовірність помилок при винесенні кінцевого і остаточного судового рішення по справі.

По-четверте, право на перегляд справи та оскарження судового рішення реалізується у передбачених національним законодавством процесуальних формах. Приємно, що чинне законодавство остаточно визначилась як з формами процесуального перегляду справи, так і з підставами їх здійснення. Якщо для ініціації апеляційного та касаційного провадження достатньо трьох умов – 1) наявність бажання особи звернутись зі скаргою до суду; 2) факт подання скарги, яка за змістом та формою відповідає вимогам законодавства; 3) наявність рішення суду першої інстанції (для апеляційного провадження) та рішення суду апеляційної інстанції (для касаційного провадження), то для ініціації провадження щодо перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами необхідно окрім вище перелічених умов наявність додаткових підстав, визначених законодавством. Зокрема, такі підстави є ідентичними для цивільного, адміністративного та господарського судочинства, тоді кримінальне судочинство з цього питання має свої особливості (ч. 2 ст. 459 КПК України).

В якості підстав оскарження судових рішень за нововиявленими обставинами виступають: а) істотні для справи обставини, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи; б) встановлення вироком суду або ухвалою про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, що набрали законної сили, завідомо неправдивих показань свідка, завідомо неправильного висновку експерта, завідомо неправильного перекладу, фальшивості письмових, речових чи електронних доказів, що потягли за собою ухвалення незаконного рішення у цій справі; в) скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення судового рішення, яке підлягає перегляду [2, ст. 361; 3, ст. 423; 4, ст. 320].

В якості ж підстав оскарження судових рішень за виключними обставинами виступають: а) встановлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане; б) встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні

кримінального правопорушення, внаслідок якого було ухвалено судові рішення; в) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні цієї справи судом [2, ст. 361; 3, ст. 423; 4, ст. 320].

Отже, право на перегляд справи та оскарження судового рішення реалізується в національному законодавстві у чотирьох процесуальних формах – апеляційне провадження, касаційне провадження, провадження щодо перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами та провадження судових рішень за виключними обставинами.

Виходячи з вищезазначеного, можна право на перегляд справи та оскарження судового рішення визначити як передбачену національним законодавством міру можливої поведінки особи, яка, по-перше, виникає з моменту винесення і проголошення судового рішення по справі, по-друге, реалізується у передбачених національним законодавством процесуальних формах (апеляційне, касаційне провадження, перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами), по-третє, реалізується поетапно у всіх інстанціях судового розгляду справи.

У другій половині XXI століття (2005 – 2010 роки) правове регулювання та реалізація права на перегляд справи та оскарження судового рішення характеризувалось двома негативними крайнощами. З одного боку – відсутність касаційної інстанції та відсутність можливості оскаржити судові рішення по справі про адміністративне правопорушення (адміністративне провадження, передбачене КУпАП), з іншого, – можливість учасників судочинства зловживати своїм суб'єктивним правом шляхом безпідставного та неодноразового оскарження судових рішень та перегляду справ в різних судових інстанціях.

Суди є суб'єктами, які вправі розглядати також справи про адміністративні правопорушення. Це положення КУпАП породжує низку теоретичних і практичних проблем, які і сьогодні остаточно не вирішені. Зокрема, якщо виключно суди здійснюють правосуддя в Україні, то чому тоді КУпАП наділяє правом притягувати до адміністративної відповідальності і чисельні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування? Якщо розгляд справ про адміністративні правопорушення не є правосуддям, то тоді слід визнати той факт, що суди загальної юрисдикції окрім правосуддя вповноважені здійсню-

вати адміністративно-юрисдикційну діяльність, яка полягає у притягненні правопорушників до адміністративної відповідальності. Разом з тим, важливо, щоб законодавство про адміністративну відповідальність враховувало вимоги Закону України «Про судоустрій і статус суддів», хоча б в частині оскарження судових рішень.

У другій половині XXI століття положення КУпАП містили вимогу, що постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про накладення адміністративного стягнення є остаточною і оскарженню в порядку провадження в справах про адміністративні правопорушення не підлягає, за винятком випадків, передбачених законами України. Тобто, реалізація права на перегляд справи та оскарження судового рішення суттєво обмежувалась в межах провадження в справах про адміністративні правопорушення. Чинний КУпАП вирішує цю проблему (щоправда, нелогічно розташовані норми про особливості перегляду постанов суду – окремо порядок оскарження постанов суду (ст. 294 КУпАП), а окремо – порядок оскарження постанов інших суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності (ст. 288 КУпАП)). Ст. 294 КУпАП закріплює, що апеляційна скарга подається до відповідного апеляційного суду через місцевий суд, який виніс постанову. Разом з тим, касаційне оскарження відсутнє в провадженні у справах про адміністративні правопорушення, що обумовлено бажанням законодавця «не ускладнювати» процедуру притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Також у другій половині XXI століття система судів загальної юрисдикції складалась з наступних елементів: 1) місцеві суди; 2) апеляційні суди, Апеляційний суд України; 3) Касаційний суд України; 4) вищі спеціалізовані суди; 5) Верховний Суд України [5, ст. 18]. Це давало можливість достатньо широко розуміти і трактувати зміст поняття «право на перегляд справи та оскарження судового рішення», чим і скористалися зацікавлені особи, які наполегливо і не завжди обґрунтовано оскаржували рішення судів щодо конкретної справи. Такий стан речей, на нашу думку, пояснювався не тільки бажанням законодавця захистити права сторін процесу, учасників провадження та інших осіб. Основна причина полягала в низькому рівні професіоналізму суддів. Не секрет, що і місцеві суди, і апеляційні суди допускали чисельні помилки при розгляді справ в першій чи апеляційній інстанціях. Зокрема, суди апеляційної інстанції часто поверхово переві-

ряли: а) обґрунтованість висновків суду першої інстанції, викладених у рішенні; б) додержання судом першої інстанції вимог закону при розгляді і вирішенні справи. Це вимагало виправлення помилок у судових рішеннях в порядку касаційного провадження чи у порядку перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. В окремих же випадках суди апеляційної інстанції скасовували рішення, законність і обґрунтованість яких була потім доведена в порядку касаційного провадження. Тобто громіздка система судів загальної юрисдикції, що існувала у другій половині XXI століття, була обумовлена низьким рівнем професіоналізму суддів України. Шляхом же вирішення цієї проблеми став процес «централізації правосуддя» в Україні, який супроводжувався наступними негативними явищами:

а) більшість справ, які можна було б вирішити на рівні першої чи апеляційної судової інстанції, потребували уваги та витрат часу з боку Верховного Суду України. Це призводило до надмірного завантаження Верховного Суду України та судів касаційної інстанції справами, які взагалі не повинні були охоплюватись їх компетенцією;

б) суди першої інстанції втратили роль суб'єктів, які були спроможні здійснювати правосуддя та приймати законні і обґрунтовані рішення. Все це призводило до втрати населенням України довіри до місцевих судів та судів апеляційної інстанції.

Отже, право на перегляд справ та оскарження судових рішень є однією із головних засад правосуддя в Україні, втім правове закріплення та механізм реалізації цього права, по-перше, не повинні ускладнювати систему судів України, по-друге, повинні пропорційно розподілити навантаження судів першої, апеляційної та касаційної інстанцій. На нашу думку, ідеальною була б наступна пропорція – не більше $\frac{1}{4}$ частини від загальної кількості справ, які розглядались в судах першої інстанції, повинні переглядатись в судах апеляційної інстанції і не більше $\frac{1}{4}$ частини від загальної кількості справ, які розглядались в судах апеляційної інстанції, повинні переглядатись в судах касаційної інстанції.

Чинне законодавство України, яке передбачає систему судів України та процесуальний порядок розгляду справ у судах, лише частково вирішує озвучені вище проблеми перегляду судових рішень. Наприклад, багато було зроблено за останні п'ять років для підвищення професійного рівня суддів місцевих, апеляційних судів та Вер-

ховного Суду. Також були передбачені фінансові перепони для звернення особи до суду з апеляційною чи касаційною скаргою, що, на нашу думку, порушує принцип доступності правосуддя. Разом з тим, так і не були запропоновані юридичні механізми, які б підвищили роль судів апеляційної інстанції у здійсненні правосуддя шляхом закріпленням в чинному законодавстві положень, згідно з якими рішення суду по апеляційній скарзі повинні бути остаточними, а перегляд цих рішень можливим лише у випадках провадження за нововиявленими чи виключними обставинами.

Висновки та пропозиції. На підставі аналізу права особи на перегляд справи та оскарження судового рішення були зроблені наступні висновки.

Право на перегляд справи та оскарження судового рішення це передбачена національним законодавством міра можливої поведінки особи, яка, по-перше, виникає з моменту винесення і проголошення судового рішення по справі, по-друге, реалізується у передбачених національним законодавством процесуальних формах (апеляційне, касаційне провадження, перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами), по-третє, реалізується поетапно у всіх інстанціях судового розгляду справи.

Право на перегляд справ та оскарження судових рішень є однією із головних засад правосуддя в Україні, втім правове закріплення та механізм реалізації цього права, по-перше, не повинні ускладнювати систему судів України, по-друге, повинні пропорційно розподілити навантаження судів першої, апеляційної та касаційної інстанцій. Чинне ж законодавство України, яке передбачає систему судів України та процесуальний порядок розгляду справ у судах, лише частково вирішує ці питання, а, відповідно, подальшого вдосконалення.

Список використаної літератури

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. Ст. 545.
2. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.
3. Цивільний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.
4. Господарський процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.
5. Про судоустрій: Закон України від 07.02.2002. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 27-28. Ст. 180 (втратив чинність).

Mykolenko O.M, Dobrovolska N.V. Person's right to review the case and appealing the judgment: the concept and features of legal regulation.

Summary. *The paper identifies the content and features of the legal regulation of such a principle of justice in Ukraine as the right to review the case and appeal the court decision. It has been established that the right to a review of a case and to appeal against a court decision is a subjective right, ie a measure of possible conduct of a person provided for by current national legislation and specified in codified procedural acts. It is stated that this subjective right is exercised not only by the participants in the proceedings, but also by other persons whose rights and interests have been affected by the court decision. It is substantiated that the right to review the case and appeal arises from the moment of making and announcing the court decision. It was found that the right to review the case and appeal the court decision is a subjective right, which is not one-time and final. This is explained by the fact that, firstly, regardless of which court decides the case (first instance, appellate or cassation), a person always has the right to review the case and appeal the court decision, and secondly, the person gradually (instance by instance) realizes his subjective right. It is established that the right to review a case and appeal a court decision is exercised in national law in four procedural forms - appellate proceedings, cassation proceedings, proceedings on review of court decisions in newly discovered circumstances and court proceedings in exceptional circumstances. It is proposed to define the right to review the case and appeal the court decision as a measure of possible behavior of a person provided by national law, which, firstly, arises from the moment of issuance and proclamation of the court decision, and secondly, is implemented in the procedural forms cassation proceedings, review of court decisions on newly discovered or exceptional circumstances), thirdly, is implemented in stages in all instances of court proceedings. It is concluded that the right to review cases and appeal court decisions is one of the main principles of justice in Ukraine, but the legal consolidation and mechanism of this right, firstly, should not complicate the court system of Ukraine, and secondly, should proportionally distribute the workload of courts. first, appellate and cassation instances.*

Key words: *the right of a person to review a case and appeal against a court decision, stages of court proceedings, review of a court decision, appellate proceedings, cassation proceedings.*